

KORTE MEDEDELINGEN

THEMA'S IN
NATUURONTWIKKELING

Onder deze titel organiseren Stichting CNME en Stichting Ark een serie bijeenkomsten. De serie bestaat uit excursies en lezingen en is bedoeld voor iedereen die wel eens natuurontwikkelingsterreinen bezoekt.

Bij natuurontwikkeling, zoals die in Zuid-Limburg en aangrenzend België sinds 1992 gestalte krijgt, draait het om het herstel van karakteristieke ecologische processen. De afgelopen jaren hebben zeer velen enthousiast meegekeken en beleefd hoe het planten- en dierenleven zich in deze terreinen ontwikkelt. Er zijn vele verrassende ontdekkingen gedaan, waarvan een deel wereldkundig gemaakt is. Denk maar aan de onverwachte positieve rol die de Akkerdistel blijkt te spelen bij de ontwikkeling van oobossen. Wellicht evenveel waarnemingen en ervaringen zijn nooit verder gekomen dan de waarnemer zelf.

Doel van 'Thema's in natuurontwikkeling' is om de ervaringen van beheerders, onderzoekers en bezoekers bij elkaar te brengen. De opzet van de bijeenkomsten is om steeds te starten met een korte inleiding, gevolgd door een vragenronde. Dit vormt samen de basis voor de excursie of lezing. De deelnemers worden nadrukkelijk uitgenodigd hun waarnemingen en ervaringen in te brengen. We zijn ervan overtuigd dat in deze bijeenkomsten nieuwe (ervarings)kennis zal ontstaan.

Voor de eerste drie thema's zijn al data vastgesteld:

- Zaadverspreiding en vestiging (excursie, Peter Alblas)
- Wisselwerking tussen planten en grazers (excursie, Peter Alblas)
- Kuddegedrag (2x lezing, 1x excursie, Martine Lejeune)

Meerdere thema's zijn in voorbereiding:

- Het publiek en nieuwe natuur (lezing, Don Shepherd)
- Beekmeandering (lezing, Bart Peters)
- De vele rollen van de Akkerdistel
- Monitoring

Hoe verspreid ik mijn zaad?

(Peter Alblas)

Excursie zondag 20 september, 11.00 uur Kleine Weerd.

Zaadverspreiding en vestiging van planten onder invloed van begrazing en de werking van de rivier.

Hoe blijf ik uit de bek van een Konik?

(Peter Alblas)

Excursie zaterdag 3 oktober, 14.00 uur Kleine Weerd.

Soortenrijkdom, successie en structuur van de vegetatie worden duidelijk beïnvloed door begrazing. De planten zijn zeker niet weerloos tegen de Koniks en Galloways. In de natuurontwikkelingsterreinen zien we de wisselwerking tussen grazers en vegetatie, met mechanismen die in vele duizenden jaren geëvolueerd zijn.

Kuddegedrag (Martine Lejeune)

Lezing donderdag 22 oktober, 20.00 uur De Wissen Stokkem en donderdag 3 december, 20.00 uur Natuurhistorisch Museum Maastricht.

Excursie zondag 22 november, 13.30 uur Eijssder Beemden (ingang kasteel Oost).

Als er iets is waarvan we de laatste jaren veel hebben bijgeleerd, is het wel het kuddegedrag: er zijn leiders en leidsters, underdogs en gewone stervelingen. Goed observeren maakt dat allemaal duidelijk.

Zoals hierboven reeds werd vermeld zijn er meerdere thema's in voorbereiding. Meer informatie volgt in de komende nummers van het Maandblad.

Informatie

Stichting CNME (Centrum voor Natuur- en Milieu-educatie Maastricht en Mergelland) 043-3219941 (Peter Alblas)

**STARTACTIVITEIT VRIJWILLIG
LANDSCHAPSBEHEER
LIMBURG**

Op zaterdagochtend 19 september wordt in Sevenum onder het motto 'Zörg veur Limburg' het startsein gegeven voor het werkseizoen voor vrijwilligers in natuur en landschap. Tegelijkertijd wordt het poelenproject Noord-Limburg gepresenteerd. Vrijwilligers in Noord-Limburg worden uitgenodigd om een of meer poelen of vennen in hun omgeving op te knappen. Alle vrijwilligers die in

Noord- of Midden-Limburg actief zijn, of die aan het Noord-Limburgse poelenproject deel willen nemen, worden van harte uitgenodigd bij de startactiviteit aanwezig te zijn. Het programma is toegespitst op de praktijk van het vrijwilligerswerk en met name gericht op het werk in en aan poelen.

Het IVN Maas en Niers presenteert de werkzaamheden die zijn uitgevoerd aan een groot vennencomplex. Hierbij zocht ze naar verschillende mogelijkheden om het werk klaar te krijgen. Hoewel het om een groot project ging, is het werk binnen enkele jaren uitgevoerd.

Het ministerie van LNV heeft de nota 'Dynamiek en Vernieuwing' opgesteld. In een korte lezing wordt aangegeven wat natuurliefhebbers en vrijwilligers aan deze nota kunnen hebben.

Enkele voorlichtingsstands geven in de pauze informatie over vrijwilligerswerk in natuur en landschap en het werk aan waterbiotopen. In twee workshops wordt ingegaan op drie onderwerpen, waarbij gekozen moet worden. Het gaat om de volgende thema's. Wat hebben natuurliefhebbers eraan om andere groepen aan het werk te zetten? Hoe meet je het resultaat van werkzaamheden aan poelen en wat kun je er mee? Wat kunnen vrijwilligers vragen van de gemeenten?

Voorts reikt gedeputeerde Eurlings van de provincie Limburg een prijs uit aan een groep die een bijzonder project heeft uitgevoerd. Alle aanwezige vrijwilligers ontvangen een blijvend aandenken als dank voor hun inzet voor natuur en landschap. In de pauze en na afloop kunt u andere vrijwilligers ontmoeten onder het genot van een drankje en een hapje.

Het programma begint om 9 uur en is om 12.30 uur afgelopen. De activiteit wordt georganiseerd in de Sevewaeg, Markt 3 te Sevenum. Deelname is gratis, telefonisch aanmelden bij stichting IKL, 0475-352000. Reageer snel, het aantal plaatsen is beperkt tot 100.

WAARNEMING VAN EEN BRONLIBEL (*CORDULEGASTER BOLTONII*) LANGS DE GRENSMAAS

De Bronlibel is in Nederland een zeer zeldzame soort. Vermoedelijk herbergt het Mid-denlimburgse Meinweggebied de laatste levensvatbare populatie van Nederland. Het is dan ook verrassend wanneer een Bronlibel buiten genoemd gebied wordt aangetroffen.

Dit geluk had ik op zondag 26 juli 1998. Tijdens een fietstocht langs de Grensmaas nam ik ter hoogte van de Scharberg te Elsloo, een beboste helling tussen de Grensmaas en het Julianakanaal, een mannelijk exemplaar van de Bronlibel waar. Het dier vloog langs de bosrand (boven op het plateau, direct langs de weg Aan de Maas-Meers) op circa 1,5 meter hoogte. Helaas zonder schepnet werd de achtervolging ingezet. Na enkele minuten landde het dier op een overhangende tak van

Bronlibel uit het Meinweggebied (R. Gubbels, 1997).

een Meidoornstruik. Hier liet de libel zich, jammergenoeg slechts kortstondig, bewonderen. Het dier vloog vervolgens over het bos heen om te verdwijnen in de richting van de Grensmaas.

Over de herkomst van dit zwervende exemplaar kan slechts gespeculeerd worden. Een zwervend exemplaar uit het Meinweggebied? Een zwervend exemplaar (via de Grensmaas bijvoorbeeld) uit België? Een dier dat zich ontwikkeld heeft uit een met het hoogwater

1993-1995 uit België/Frankrijk meegevoerde larve? Of misschien wel een exemplaar afkomstig uit een onbekende populatie in het op slechts honderden meters afstand gelegen bronbekencomplex Bunderbos? Wie zal het zeggen.

Eén ding is echter zeker. Mijn zondag kon niet meer stuk.

Rob Gubbels, Obbicht

VERENIGINGSNIEUWS

STICHTING Ir. D.C. van Schaik
BEHEER ONDERAARDSE KALKSTEENGROEVEN

Zijn de mergelgrotten een onbekend en onbemind zwart gat, of zijn de onderaardse kalksteengroeven een boeiend natuur- en cultuurmonument?

Voor een groep geïnteresseerden was het in 1977 in ieder geval tijd om de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven (SOK) op te richten. Deze groep heeft toen een comfortabele paraplu gevonden bij het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. Een warm dak werd verkregen bij het Natuurhistorisch Museum in Maastricht alwaar de ledenbijeenkomsten van de SOK worden gehouden. Daarnaast zijn er in de loop der jaren enkele door de SOK ingerichte tentoonstellingen over de kalksteengroeven in het museum gepresenteerd.

In april 1981 werd voor de afsluiting van de Apostelgroeve in het Maastrichtse Jekerdal

een oplossing gezocht. Dichtschuiven of metselen van de ingang was geen optie wegens de natuurbeschermingswaarde. Ed de Grood en Ton Breuls hebben toen namens het Natuurhistorisch Genootschap deze groeve geadopteerd door ze voor de SOK in beheer te nemen. Hierdoor is een groeve behouden die anders misschien verloren was gegaan voor onderzoek naar de natuurlijke en historische waarden. Daarnaast zijn nog enkele groeven aan deze inventaris toegevoegd, te weten de Koeleboschgroeve, de Roothergroeve, de Nieuwegroeve, de Theunisgroeve, de Fallenberggroeve en als laatste dit jaar de Scharnderberg. Voor iedere groeve hebben vele mensen van de SOK zich ingezet om deze afgesloten te krijgen en te houden. Meer dan 15 jaar beheer van deze kalksteengroeven heeft geresulteerd in goed onderhouden overwinteringsplaatsen voor de vleermuizen en publicaties in SOK-Medelingen.

De aanwas van groeven in beheer bij het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg legt een grote druk op de vrijwilligers van de SOK en het Natuurhistorisch Genootschap. Om de waarden van de onderaardse kalksteengroeven veilig te stellen voor het nageslacht is daarom besloten een beheersstichting op te richten. Daarom dat we met gepas-

te trots de "Stichting Ir. D.C. van Schaik, Beheer Onderaardse Kalksteengroeven" presenteren. Het bestuur van de Stichting bestaat uit:

Voorzitter: Joep Orbons

Secretaris: Erik Lamkin

Penningmeester: Huub Gilissen

De doelstelling van de groevestichting is tweeledig. Ten eerste is het belangrijk dat de cultuur- en natuurhistorische waarden van de groeven veilig worden gesteld. Ten tweede verschaft de stichting onderzoekers van ondermeer de SOK, een werkterrein. Deze doelstellingen zullen worden verwezenlijkt door allereerst groeven van het Natuurhistorisch Genootschap over te nemen en het beheer ervan te continueren. Het streven van de stichting is om tevens andere groeven aan de lijst toe te voegen. Voor dit alles zal de stichting zelfstandig financiële middelen verwerven.

De Stichting Ir. D.C. van Schaik heeft evenals de SOK binnen de muren van het Natuurhistorisch Museum Maastricht haar onderdak gevonden.

Hiermee lijkt de belangrijkste vraag beantwoord. De onderaardse kalksteengroeven zijn een boeiend monument dat al onze zorg, studie, erkenning en bescherming verdient.